

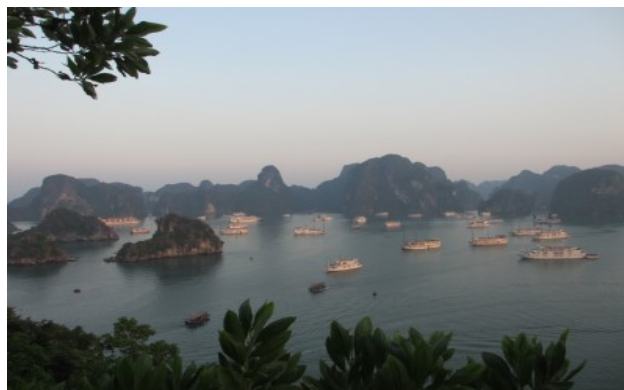
Zasedání ICOM–ICME (International Committee for Museums of Ethnography – Mezinárodní komise pro etnografická muzea) v Hanoi, Vietnam

19. – 28. 10. 2015

Eva Románková

Jako zástupkyně muzea pro odbornou činnost jsem se zkontaktovala s předsedkyní komise ICOM-ICME a přihlásila se na každoroční konferenci konanou ve městě Hanoi ve Vietnamu, zároveň jsem požádala o členství. Hostitelskou organizací bylo Vietnamské muzeum etnologie (Vietnam Museum of Ethnology), kde se konference také konala. Druhou institucí, která se podílela na organizaci konference, bylo Muzeum žen (Vietnamese Women's Museum). Zde proběhla registrace a první den konferenčního programu.

Poté, co se účastníci konference navzájem seznámili a sdělili si informace o svých pracovištích a profesních specializacích, proběhla prohlídka Muzea žen. Jednalo se o velmi vhodně zvolený úvod do života Vietnamské společnosti, který účastníky připravil na další program spojený s poznáváním místní kultury. Muzeum žen je moderní, velmi dobře koncipovaná instituce, jejíž expozice jsou rozděleny do tří částí: Žena v rodině, Žena v historii a Žena a móda. První část expozice pojednává o roli ženy ve vietnamské rodině, především z pohledu svatby, manželství, mateřství a výchovy dětí, přičemž reflektovala zvyklosti etnických společenství, dále se věnovala přípravě jídla, práci v zemědělství, drobné rukodělné výrobě a dalším aktivitám běžným pro každodenní život žen. Druhá část živě pojednává o úloze žen ve dvou vietnamských válkách. Nabízela medailony významných žen z hlediska jejich vojenských, revolučních a bojových úspěchů a popisovala domácí život během válečné doby. Poslední část se zabývala tradičním ženským oděvem, včetně zdobení těla. Expozice pokrývala několik století a končila v současnosti. Po důkladné komentované prohlídce muzea navštívili účastníci konference pamětihodnosti ve městě Hanoi – Chrám literatury (Temple of Literature) a památník národního vůdce Ho-Chi Mina.

Další tři dny probíhala předkonferenční exkurze, během níž jsme měli možnost navštívit jak pamětihodnosti, tak vietnamské přírodní dědictví. První den jsme jeli do oblasti Ninh Binh, kde jsme si prohlédli dva chrámy – Dinh a Le, v bývalém hlavním městě Vietnamu Hoa Lu. Poté jsme navštívili oblast ekologického turismu Trang An – deltu Rudé řeky (Red River) s vápencovými formacemi a jeskyněmi. Další dva dny jsme strávili v zátocě Halong – památce světového přírodního dědictví UNESCO. Návštěva tohoto místa byla velmi poučná z hlediska ochrany versus komercializace území chráněného UNESCem a ukázala nám, že tato světová značka nemusí přinášet vždy jen zlepšení, ale může vést také k degradaci přírodního bohatství, zničení tradičního způsobu života místních komunit a rozsáhlé komercializaci, jež do regionu sice přináší peníze, ovšem na úkor skutečné ochrany biodiverzity a životního prostředí daného území.

Závěrečné dva dny byly věnovány samotné konferenci. Celkově zaznělo devatenáct příspěvků ze všech kontinentů – Evropy, Asie, Afriky, Ameriky i Austrálie, účastníci konference měli tedy možnost velmi širokého srovnání svých zkušeností. Centrálním tématem konference s názvem *Museums and Communities: Diversity, Dialogue, Collaboration* (Muzea a komunity: rozmanitost, dialog, spolupráce), bylo propojení muzeí s místními společenstvími, konkrétně transformace současných muzeí z institucí, kde je vědění předáváno pasivním návštěvníkům, v potenciální kontaktní zóny či fóra, kde je vytvořen prostor pro sebevyjádření nejrůznějších komunit a nové vědění je tak aktivně produkováno skrze dialog. Nutno podotknout, že přednášející se tématu zhostili velmi zodpovědně a prakticky všechny příspěvky nabídly velmi věcný pohled na zvolenou problematiku, včetně představení konkrétních projektů jednotlivých muzeí. Uvedme nyní několik zajímavých příkladů. Wycliffe Oloo z Keňského národního muzea popisoval proces, kdy keňské regionální správy začaly s identifikací kulturního dědictví v jednotlivých regionech a nastartovaly tak proces uvědomění si hodnot a významu domorodých památných míst včetně s nimi spojených projevů nemateriální kultury. Muzea tak navázala dialog s místními komunitami, které se zapojovaly do sběru příběhů a pověstí z daných míst, kurátoři jim naopak poskytli vědecká vysvětlení daných jevů. V tomto procesu sehráli velmi důležitou roli „local opinion leaders“ – jacísi tradiční názoroví vůdci, skrze které lidé získávali důvěru v kurátory, které si jinak spojovali se zkorumpovanou vládou a státním systémem.

Carsten Viggo Nielsen z Dánského národního muzea uvedl zkušenost, která následovala po přijetí amerického zákona Native American Graves and Repatriation Act v roce 1990 (Zákon o pohřebištích a repatriaci domorodých Američanů). Na základě tohoto nařízení požádal Lame Deer z amerického domorodého kmene Lakota vedení Dánského národního muzea o desakralizaci medicinského vaku, který obsahuje velmi mocné posvátné předměty a používá se při významných obřadech. Obřadu, během kterého byl vak zbaven božské síly, byl přítomen také kurátor, jenž byl postaven do pozice autority mající právo interpretovat dějiny.

Japonský etnolog Atsushi Nobayashi referoval o programu klasifikace domorodých skupin na Taiwanu a o způsobu, jakým taiwanští domorodci objevují muzeum a snaží se interpretovat historii, jež je zde uchovávána, ze svého vlastního pohledu.

Australský kolega Graeme Were nás seznámil s unikátním projektem *Mobile Museum* (Mobilní muzeum), na kterém spolupracovali Queenslandská univerzita, Queenslandské muzeum a členové komunity Nalik z Papuy-Nové Guiney. Projekt „muzea bez předmětů“ byl inspirován poptávkou domorodců po předmětech sesbíraných u jejich předků a uchovávaných v euro-amerických muzeích. Důvodem byla snaha o revitalizaci jejich tradiční kultury. Vzhledem k tomu, že pro řadu z nich je nemožné navštívit světová muzea ve velkých městech, přinesli muzejníci předměty k nim v digitální podobě na CD nosičích. Otázkou přitom bylo, jak zakódovat do digitální podoby tradiční vědomosti o předmětech. Předměty byly scanovány ve formátu 3D, díky čemuž se ukázalo, že pro tradiční komunitu je důležitější předmět si zapamatovat, než jej mít fyzicky k dispozici. Vybraní spolupracovníci muzejních kurátorů se skutečných předmětů nechtěli ani dotknout, jelikož jim přisuzovali tak silnou moc, že si nebyli jisti, zda by ji v dnešní době, kdy ztratili mnoho z vědomostí svých předků, dokázali zvládnout. Ze stejného důvodu si nepřáli, aby se obřadní masky vrátily zpět na ostrov. Distribuci CD měl na starost jeden ze členů komunity. Ten je distribuoval mezi ostatní. Z CD se nakonec stal tradiční dar, který posílil sociální kohezi společenství a celý projekt byl začleněn do jeho rituální hierarchie.

Jari Harju z Městského muzea v Helsinkách referoval o spolupráci s veřejností při inovaci expozic. Muzejní pracovníci vybrali deset osob z řad veřejnosti – potenciálních návštěvníků, rozdali jim barevné lepící papírky a požádali je, aby ve výstavách označili, co se jim líbí, co ne, co je nezajímá nebo k čemu mají další dotazy. Muzejní tým poté s jejich postřehy pracoval a využil je v následných projektech. Tone Cecilie Karlgrd z Muzea kulturní historie Univerzity v Oslu popisovala projekt identifikace sbírek z Konga členy konžské komunity v Norsku. Kennedy Atsutse z Ghany hovořil o svých zkušenostech s prezentací prvních kontaktů mezi západní Afrikou a Evropou a o transatlantickém obchodu s otroky a jak je toto téma prezentováno Ghanskou radou pro muzea a památky. Mario Buletic a Nusa Hauser z Etnografického muzea Istrie/Istrijského centra pro nemateriální kulturní dědictví prezentovali krátký film, jenž vzniknul z videodokumentace zpěvačky stylu *bassi* Egle Katunar z chorvatského města Vodjan, kde žije velká italská národnostní menšina. Na tomto projektu Chorvaté demonstrovali způsob, jakým navázali vztah s komunitou zpěváků *bassi* a jak jejich způsob života prezentovali. Sylvia Wackernagel z Německa představila tvorbu sbírky slezského muzea ve Zhořelci (Görlitz). Ta probíhala ve spolupráci se členy německého obyvatelstva odsunutého po 2. světové válce z českého a polského Slezska. Předměty věnovali spolu s rodinnými příběhy nejen obyvatelé Německa, ale také Němci z Čech a Polska.

Jelikož konference probíhala v etnologickém muzeu, součástí programu byla také komentovaná prohlídka. Muzeum se skládá ze tří částí. První z nich je stálá expozice přibližující způsob života 54 etnických skupin tvořících vietnamskou populaci, druhá část seznamuje návštěvníky s materiální kulturou širší oblasti jihovýchodní Asie – Malajsie, Papuy-Nové Guiney, Indonésie, Melanésie, Filipín, Myanmaru, Thajska a dalších zemí. Poslední částí je expozice v přírodě – ukázky tradičního stavitelství vybraných vietnamských etnických skupin, jež byly buď přeneseny přímo z terénu, nebo byly v muzeu postaveny samotnými komunitami.

Poslední den byl ukončen návštěvou představení tradičního vodního loutkového divadla. Celý konferenční program byl velmi pestrý, účastníci měli možnost poznat jak kulturní, tak přírodní dědictví Vietnamu, navštívit velmi kvalitní etnologická muzea a vyslechnout si řadu podnětných a zajímavých příspěvků přibližujících různé způsoby vedení dialogu mezi muzejními pracovníky, místními komunitami a etnickými menšinami.

